

LLEYDA FI DE SIGLE

(SEGONA PART)

Lo carnistoltes

Dáume la trompa c' Apolo,
l' acordeon de Noè,
lo clarinét de Minerva
y 'l búchsem de Llusifé:
dáume 'l fagot de Saturno,
la flauta de Siserón,
lo contrabaix de Falia
y 'l figle de Faraón;
pus tot aixó nessesito
y ancara prou no 'n tindré
pera cantá com voldria
lo carnaval que van fé
á la gran ciutat de Lleyda
quan no hi habie calés
y 'l pa costaba á sinch peles,
y la carn no feye 'l pés,
y posaben llet al aygua
pera servils á vostés
Veniu, pus, la pagesia,
los menestrals y 'ls sinyós,
los comedians de «La Peña»,
burots y sicalgados;
veniu també 'ls del Sequiatje,
la Creu Roija y 'ls jurats,
veniu los Catalanistes,
regidós y diputats;
académichs del Suis,
serenos, munispals,
casiques y tupinaires,
los del Orde y 'ls rurals:
veniu tots y formeu rochgle
tan si fa fret com caló;
aparteu les criatures
y ascolteu ab atensió.
Pus senyór, va suchsuhí
que allá per vora Nadal
hi va habé gran reunió
per mor de fe carnavál.
—Sinyos:—va di 'l president—
á Roma, París, Milán,
Cádis, Madrit, Barcelona,
gran carnistoltes farán;
ab aixó, aquí á Lleyda
comensém á prevení,
pus no podem fé pas menos
del que fassen per allí.
—Sí senyor—responen, tots—
volem un bon carnavál
per mes que astiguem an guerra
y que no tenim ni un ral.
—Bueno, tirem andavant;

y per que marche tot be,
vaige asplicant cada cual
lo que 'ls semble que 's pot fe.
—Yo crech que 'l milló serie,
gran cabalgata, imitant,
quan va antrá Neron á Soses
perseguint á fra Juan.
—Yo proposo—va di un altre—
com mes propi y asertát,
disfrassamos tots de pobre
y aná á casa la Siutat
á veure si donen olla
ab los quartos ahorrats
suprimint aquella plassa
d' oficial dels anterrats.
—A mi 'm semble—diu un altre—
que serie mes del cas
fe una comparsa de dones
ab un homenot detrás
que anés alssán les faldilles
mentre anessen caminant;
pus aixó mol llamarie
y fore d' efecte grant
—Yo crech que valdrie més
vestimos tots de sinyó
y aná asaltá 'l gran hotel
de D. Augusto Teró;
pus com ell es mol amable
potsé mos obsecuiará
ab ayguardent, lligues seques,
butifarra negra y pà:
y allí tenim lo ventátje
si an l' asalto algú pren mal,
de que 'l Teró ab sa somera
lo durie al hospital.
Cada hú va dí la séua,
y despues de discutit,
van acordó... fé 'l posible
y que á les nou de la nit
anesen les comissions
á comensá á treballá
al Gran Salón de cal Serra
que astabe pera llogá.
Y allí van fé cap fustés,
arquitectos y pintós,
asmolets, electricistes,
farrés y ataconadós,
músichs, sastres, paraygüeros,
matalóts, matalassés,
poetes, adova-cossis,
dauradós y perruqués.
Al veure allí tans artistes

hores y hores reunits
treballant ab antusiasme
tots los dies y les nits,
deye la gent, y ab rahó,
—les coses que surtirán
del Gran Salón de cal Serra
á la Europa asombrarán!
Y en efecte; així va sé:
tan grans coses van surtí,
que yo no se pas com feu
pera pugueu referí.
Veniu pus totes les Muses,
veniu santa inspirasió,
y ajudaume ab vostres forses
á cumplí aquesta missió.

—
Dia tretse de Febré
allá á les set de la nit,
van surtí á fe una gran crida
que dixá al poble aturdit.
Va se feta aquesta crida
ab versos de *chachipè*,
pus casibé eren tan bons
com los que fa 'l Romansé.
Anaben anquesta crida,
davant quatre caballóts,
montats per quatre sinyós
que duyen grans barretóts.
Despues sinch ú sis pendóns
de cotó, mol bufonets;
vestits tots los que 'ls portaben
ab camisa y calsetots.
Luego tres ab asterotes
que anaben lates tocán.
Despues uns quants fanalots
tots fets de madapolán.
Detrás quatre ab unes cápses
vulguen orguis imitá;
mes l' autor segurament
se debeye equivocá,
perque alló, an contra d' orguis,
semblave mes aviát
les cáixes dels llimpiabotes
si ham de dí la veritat.
Despues d' aqueixos venien,
dos ab caballs de papé;
y 'ls ginetes y los pobres
quina llástima van fe!
pus eren tan asgarráts,
que tenien, vam contá,
quatre cames cada un,
totes vistes y ben clá.

Detrás d' aixó, dos massés
mol sérios y astarrufats,
ab unes bates de borres
y uns barretots adornats
ab plomes, que anys anrradere
de pavo habien sigút,
pero que eren ya pelades
y sols quedabe 'l canút.
Luego seguie 'l núnsi,
y detrás (ya ve 'l milló)
l' ascala de cullí aulives
que va causá admirasió.
Y li van tirá coronas,
y paperets de coló,
serpentes y confetis
y hasta algun butifarró.
Per fi, una murga tocán
los aires de la Siutat,
segons mos va dí un periódich
que asta mol ben informat;
es á dí, que aquesta murga
tot lo camí va tocá
llevant, seré y garbinada
que 's los aires que aquí fá.
Total, sinquanta persones
vestides d' alló milló,
ab les cares mascarades
y barrets de segadó.
Ya veyeu pus com la crida
va sé una cosa de gust;
y si volen doná prémi,
ha dé sé, perque es mol just,
als que portaben les lates
que ere 'l mes ben asertát;
pus va sé una bona *lata*
la que van da al vehinát.

Lo dia de Carnistoltes
à les onse del matí,
del era de siclalgá
la comitiva va així.
De primé; sinch á caball,
tan bunichs y ben posats,
que pel cap eren carlistes
y pel cos eren armats:
al veureis marchá tan be
y montá bestia lluit,
que eren soldats de caball
qualsevol haurie dit.
Detrás d' aquestos venien
los jagáns de la Siutat
vestits de «Draps Ferro Vell»
ab bastanta propietat.
Despues, com á cosa nova
al públich van presentá
unes llargues paperines
que ab mol art les van pintá,
y semblaben per sa forma
á les que fa aquell cunyé
pera posá les pasienses
que va venén pel carré.
A detrás la canallota
ab los fanals y pendons
que van traure pe la crida,
tan bunichs y tan bufons.
Luego un carro que hi habie,
tot mol ben representat
y an dos pisos diferents,
l' ascorchadó y 'l Jurát.
Detras venie un carret
mol remono y tot tancát,
com lo que du 'l Plana 'l gel
y 'ls fideus lo Fabregat.
Luego venie altre carro
vulguen l' infern imitá
ab caldera y dimoniots
que feyen asgarriá;
y un cap an la boca auberta

ansenyán unes grans dens,
com mos ansenyen los gossos
que á Lleyda ni ha 'ls carrés plens:
mes ere un infern d' istiu
segons la gent va notá,
pus no hi habie ni foch,
ni juéus pera cremá,
ni sisquere aygua bullenta
pera pugué ascudella
algun plateret de sopes
si algú se 'l vulgués minjá.
Diu que aquet infern per riure,
cremats se 'l van ideá
los dependents del comers,
perque no 'ls deixen aná
lo dimecres de la Sendra
á la Bordeta á anterrá,
fins passá la professó
que aquella tarde ara 's fá.
Detrás del Infern venie,
pintát de coló de sanch,
un gran barco de llustrina
que casi 'ls va axí de franch,
pus semblabe ben mirát
un asclop d' aná pel fanch:
al mitg del acorassát,
una bota hi van posá,
y adamunt segurament
algú si deye ambrutá
pus un gran tébit hi habie
segons vam pugue notá.
Detrás del asclop seguie
mol tiesso y mol ben posát,
un trompeté de guerreros
que anabe mol ambressát
y portabe un escudero,
també mol ben arreglát,
pera tení 'l palafrén
sino s' haurie asbocát.
Detrás d' aixó 'l Carnistoltes
amb un coche tan astrany,
que un altre non trobarien
ni que 'l busquessen tot l' any.
Despues del coche seguien
cuatre húsars mol malfargáts
que montaben uns jamelgos
tots asbait y nafrats.
Luego tot seguit venie
un lluit ajuntament,
que ancara que disfrassát
ere moneda corrent.
Y luego per rematá
seguen uns quans soldats
ab unes llanses de canya
y mol ben uniformáts,
pus portaben uns sacots
y grans murrions de cartró
com cànons de nessesária
y anllustrats pel Campistó.
Caballs, mules y someres,
aixó si que va abundá;
y com antes de surtí
tindrien bon asmorsá,
adespues tot lo caní
no van pará de bujá,
y mos van posá uns carrés
com ya hus hu podeu pensá.
Tota aquesta comitiva
si be al poble va agradá,
aquell banch de cullí aulives
mols hi van trobá á faltá:
y 's diu que la Comissió
no 'l va vulgué traure més
perque 'l vol portá al Museo
del carré de Caballés.

Lo segon dia de gresca
allá á les nou de la nit,

se 'n va aná lo Carnistoltes
afaytat y ben vestit,
cap al ball del anvelát
ab gran acompanyament
de soldats y polisies,
gorreros y Ajuntament:
y entre consejals per riure
y consejals per plorá,
dlu que ni habie coranta
aixó si sense pagá;
y mols hi van du la sogra
la canalla y la mullé,
resultant de tans de mómios
molta gent y poch diné.
Quant va antrá lo Carnistoltes,
una marcha van tocá
que á mols que la van senti
los va fé mal lo sopá.
A la Crida y Cabalgata
mol lo poble va astranyó
que no hi nes siclalgadós
pus á tot solen aná;
pero despues de dos dies
no podrien aguantá
y al ultim al anvelat
un se 'n va presentó,
y va antregá un *parte* al Rey,
que 'l detrás se 'n va fregá.
Despues de tan gran essena
tot seguit sa magestát
va dí quatre baijanades
y se 'n va aná rofredat

Dimáts á boca de fosch
van vulgué torná á surtí,
més la cosa va astá magra
perque pochs van acudí:
hi anaben los llimpia-botes,
lo barco y 'ls pendonés
l' infern y les paperines
los fanals y alguns ruquets
Es á dí, tot lo mateix,
pus sols com á novedat
van traure 'l tébit del barco
y van presentá amarrat
un Serdo de bo de bo
dal d' un carret colocat.
Tota aquesta comitiva
va da 'l tom á la Siutat
ab lo desorde de sempre
y la gresca s' acabat.

Resulte que anguany á Lleida
dos carnistoltes hi ha hagut;
un de Lligát y un de Suelto,
que 's tot lo que sa pogut.
Lo carnistoltes Lligát
tot aixó que ham dit va sé:
y, del carnistoltes Suelto
valdrá més no dirne ré;
pus les tardes dels tres dies
sa fet coses pel carré,
que sols les pot aguantá
lo que vergonya no té.
Y pus lo que 'n dich Lligát
segons paré de la gent
ha resultat mol grandió,
crech sirie convenient
posá al Salon de cal Serra
perque memorie 'n quedés,
una lápida de mármol
que ab lletres d' or y digués:
AQUI 'S VA CONFECCIONÁ
LO CARNAVAL QUE VAN FÉ
L' ANY QUE Á LLEYDA MOLTA GENT
SE PIXABE PEL CARRÉ.